

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ

E-mail: kounios@alithia-news.com

Ένας οραματιστής που δρασκελά την εποχή του

Ο Ψηλός - μέρος δεύτερο

Γράφει ο Πάνικος Παιονίδης*

Ενα όνειρο του Μίκη ήταν να οργανώσει μια μεγάλη συναυλία στην Πράσινη Γραμμή της Λευκωσίας, μια συναυλία που ν' απευθυνόταν το ίδιο και προς τους ελληνοκύπριους και προς τους τουρκοκύπριους. Η συναυλία αυτή μόλις τελευταία έγινε κατορθωτή. Και τραγούδησαν σ' αυτήν και η Μαρία Φαραντούρη κι ο τούρκος Λιβανελί. Κι ο Μίκης έστειλε, όλος χαρά, μήνυμά του.

Τα χρόνια κουβάλησαν οπωσδήποτε μαζί τους και προβλήματα υγείας. Τον φοβήθηκα πολύ όταν πέθανε ο μικρότερός του αδελφός, ο Γιάννης. Ήμουν πολύ φίλος και με τον Γιάννη. Ήταν δημοσιογράφος. Εύθυμος, πολύ εύθυμος άνθρωπος ο Γιάννης, ήταν όλος ανέκδοτα και γελούσε πώς γελούσε. Τον είχε πάρει κατά κάποιο τρόπο υπό την προστασία του. Όταν ο Μητσοτάκης έγινε πρωθυπουργός κι ο Μίκης ανάλαβε για μια σύντομη περίοδο Υπουργός Επικρατείας πήρε μαζί του στο υπουργείο και τον Γιάννη. Ήταν ένα λάθος, θα έλεγε αργότερα, αυτή η θητεία σε κυβέρνηση της δεξιάς. Είχε την ψευδαίσθηση πως θα μπορούσε να κάνει πράγματα.

Με τον θάνατο του Γιάννη, ο Μίκης έπεσε σε μια βαθιά κατάθλιψη. Είχε και προσωπικά περιπέτεια υγείας. Κοιμόταν συνεχώς. Δεν ήθελε να δει κανένα. Είχε σταματήσει να γράφει, να συνθέτει. Πήγαμε στο Βραχάτι για να τον δούμε, καθίσαμε με την καλή μας την Μυρτώ, τον φύλακα άγγελό του και τα είπαμε. Περιμέναμε, περιμέναμε, δεν έλεγε να ξυπνήσει. Και σ' εκείνη την περίοδο όμως ο Μίκης δεν έχασε το χιούμορ του. Αυτοσαρκαζόταν.

Η σάτιρα ήταν πάντα ένα δυνατό στοιχείο στην προσωπικότητα του Μίκη. Είχε πάντα έτοιμες στις

κουβέντες χαρακτηρισμούς για πολιτικές καταστάσεις και πρόσωπα. Ο ίδιος κρατούσε με πείσμα την μοναχική του πορεία στα πολιτικά πράγματα, μια πορεία που πολλές φορές πήγαινε ενάντια στο ρεύμα. Κι αυτό δεν τον πολυσκότιζε. Στον όρο Αριστέρος έδινε εύρος που πήγαινε πίσω στις καταβολές της μαρξιστικής σκέψης και δράσης.

Βάσα, το πέτρινο αυτό χωριουδάκι καταμεσής σ' αμπέλια, εκπέμπει μιαν τέτοια ενέργεια που σκλαβώνει τους ξένους. Τον Μίκη και την Μυρτώ τους πήραμε στο χωριό, σ' ένα διάλειμμα των συναυλιών Θεοδωράκη-Χατζιδάκι στην Κύπρο. Άνετος ο Μίκης, μόλις μπήκαμε στο Παλάτι με τις δυο κάμαρες και είδε το ντιβάνι με την προβιά πλάι στο τζάκι είπε: Εδώ θα ξαπλώσω και θα πάρω έναν υπνάκο. Και πράγματι ξάπλωσε και λαγοκοιμήθηκε.

Η φωτογραφία από την ανάπαυση του πολεμιστή-αυτή την λεζάντα βάλαμε στο άλμπουμ όπου την τοποθετήσαμε - βρίσκεται πλάι σε πολλές άλλες. Φυλλομετρώ τώρα το άλμπουμ. Είναι ένας τρόπος να ξυπνήσω μνήμες. Σταματώ και σε μιαν άλλη, πιο παλιά, του 1986, στο Βαρώσι. Έδινε συναυλία εκεί. Είμασταν όλοι νέοι τότε. Μαζί, στην φωτογραφία, κι ο φίλος μου ο Χρύσης κι η Φάνη. Τα σύγνεφα στον ορίζοντα υπήρχαν, δεν είχαν πλακώσει όμως ακόμα οι μεγάλες καταιγίδες ούτε εδώ, στο νησί, ούτε όμως και στην Ελλάδα. Ο Μίκης βρισκόταν ήδη στην κορυφή. Είχε πραγματοποιήσει το μεγάλο άλμα κι έδωσε την μεγάλη Ελληνική ποίηση με μια μουσική που είχε τις καταβολές της στο γνήσιο, ελληνικό δημοτικό τραγούδι και στις μελωδίες που γεννούσαν οι απόκληροι της ζωής. Πλάι στη φωτογραφία αυτή, μια άλλη που τράβηξα κάπου τριάντα χρόνια πιο ύστερα στο Λουξεμβούργο. Ήταν τότε το Λουξεμβούργο η πολιτιστι-

κή πρωτεύουσα της Ευρώπης, και φιλοξενούσε την παγκόσμια πρεμιέρα της Ηλέκτρας, της πρώτης μιας σειράς μελοδραμάτων του Μίκη, με κεντρικούς χαρακτήρες μορφές του αρχαίου ελληνικού δράματος. Εκεί γίναμε με την Έλλη μάρτυρες του ποια θέση κατέχει ο Μίκης Θεοδωράκης στον διεθνή καλλιτεχνικό στίβο. Ό,τι και να πούμε για την αποθέωση της επιτυχίας είναι λίγο. Συναντήσαμε εκεί προέδρους τριών-τεσσάρων διεθνών ιδρυμάτων φίλων της μουσικής Θεοδωράκη. Συναντήσαμε μουσικολόγους που είχαν γράψει διατριβές και βιβλία για τον Θεοδωράκη. Εκεί συναντήσαμε φανατικούς θαυμαστές της μουσικής Θεοδωράκη. Κι όχι μόνο των τραγουδιών του, αλλά και της Συμφωνικής του Μουσικής.

Πλάι εδώ, και δύο άλλες φωτογραφίες. Η μια στο Βραχάτι κι η άλλη στην Βεράντα του σπιτιού μας, στη Λεμεσό. Στην πρώτη, ο Μίκης σε μια μεγάλη, ψάθινη καρέκλα, με το μαγιό κι ένα μικρό εγγονό του ξαπλωμένο μπρούμυτα στα πόδια του, και το χέρι υψωμένο λες και είναι έτοιμος να χαστουκίσει τον μικρό στα πισινά. Κάτι θα μας έλεγε και θα είχε παθαστεί.

Στην δεύτερη, είμαστε όλοι εκεί, όλη η οικογένεια με τον Μίκη στο κέντρο, να τον στεφανώνουν

τα κλωνιά της ροδιάς. Θυμάμαι καλά εκείνο το βράδυ. Οι κουβέντες μας είχαν πάει πολύ μακριά. Ήταν η περίοδος που ο Μίκης επεξεργαζόταν το μεγαλεπήβολο πρόγραμμά του για τις ανθρωπομονάδες που οι εξοντωτικοί ρυθμοί της δουλειάς τις εξαντλούν. Όνειρό του, που το είχε μεταλαμπαδεύσει και σε τέτοιες προσωπικότητες όπως τον Μιτερράν, ήταν η δραστική μείωση του ωραρίου δουλειάς έτσι που ο άνθρωπος να έχει μπροστά του επαρκή χρόνο για ν' απορροφήσει τα πνευματικά-καλλιτεχνικά αγαθά. Στα χρόνια της θητείας του στο Υπουργείο Επικρατείας είχε στήσει και επιτροπή με σκοπό την ενδελεχή μελέτη του όλου θέματος. Είχε οραματιστεί, επίσης, πρόγραμμα ευρωπαϊκού βεληνεκού με τους Δελφούς στο κέντρο.

Μια μακροσκελή συνέντευξη γύρω από το θέμα που μου είχε δώσει, εκεί στο γραφείο του, την είχα δημοσιεύσει σε συνέχειες, σε μεγάλη καθημερινή εφημερίδα.

Όχι, ο Μίκης, ο δικός μας ο Μίκης, δεν είναι απλώς ένας μουσουργός οικουμενικών διαστάσεων, είναι κι ένας οραματιστής που δρασκελά την εποχή του. Είναι ένας ανεκτίμητος θησαυρό.

*Από την ανέκδοτη συλλογή Η μικρή μου Πινακοθήκη.